

Jesenska selitev velikega slavca

Luscinia luscinia prek Slovenije

Autumn migration of the Thrush Nightingale

Luscinia luscinia across Slovenia

Dare ŠERE

Kar 20 let je že minilo od takrat, ko nam je v Sloveniji uspelo prvič v mrežo ujeti velikega slavca *Luscinia luscinia*. Takrat (26. 9. 1976) je bil veliki slavec precejšnja redkost pri nas. Ob intenzivnejšem lovu z mrežami pa je število obročkanih slavcev naraščalo iz leta v leto. Tako smo v obdobju 1976 - 1981 v jesenskem času obročkali že devetnajst (19) osebkov (ŠERE 1981). Do konca leta 1995 pa se je število obročkanih osebkov dvignilo na 138. Vsi ti podatki so iz obdobja jesenske selitve. V zadnjih letih je opazen številčen porast obročkanih velikih slavcev (sl. 2). Ta porast pri nas je treba verjetno pripisati dejstvu, da veliki slavec v skandinavskih in državah gnezdi v vse večjem številu (CRAMP 1988). Izjemi sta leti 1979 in 1982, ko nismo zabeležili niti enega obročkanega osebkov. Na jesenski selitvi se torej veliki slavec pojavlja od konca julija pa do konca septembra (sl. 3).

Veliki slavec se iz severnih in vzhodnih predelov Evrope seli v jugovzhodno Afriko (MOREAU 1972, ZINK 1973) po tako imenovani vzhodnoevropski selitveni poti. Znani so tudi posamezni podatki zunaj te selitvene poti, vendar so redki. Na osnovi naših podatkov je moč sklepati, da se posamezni osebkovi iz zahodnih predelov gnezditvene razširjenosti selijo tudi prek srednje in južne Evrope v svoja prezimovališča v Afriko.

Naključje je hotelo, da me je danski ornitolog in naš dobri prijatelj Eddie Fritze leta 1991 obvestil, da je v Centru za obročkanje ptic v Moskvi naletel na podatek oziroma najdbo velikega slavca s slovenskim obročkom. Kar nekaj časa je minilo, preden smo prejeli tudi uradne podatke o tem iz Rusije. Najdbe omenjene vrste so precej redke, verjetno tudi zaradi vzhodne selitvene poti (ZINK 1973), ki se verjetno izogne glavnim lokalitetam v

LJUBLJANA	?	05. 09. 88	Sečovelje, SLO (45.28N/13.38E), J. Dolinšek
A 292286	+	21. 07. 89	Soltsy, Novgorod, RUS (58.05N/30.28E), 1808 km

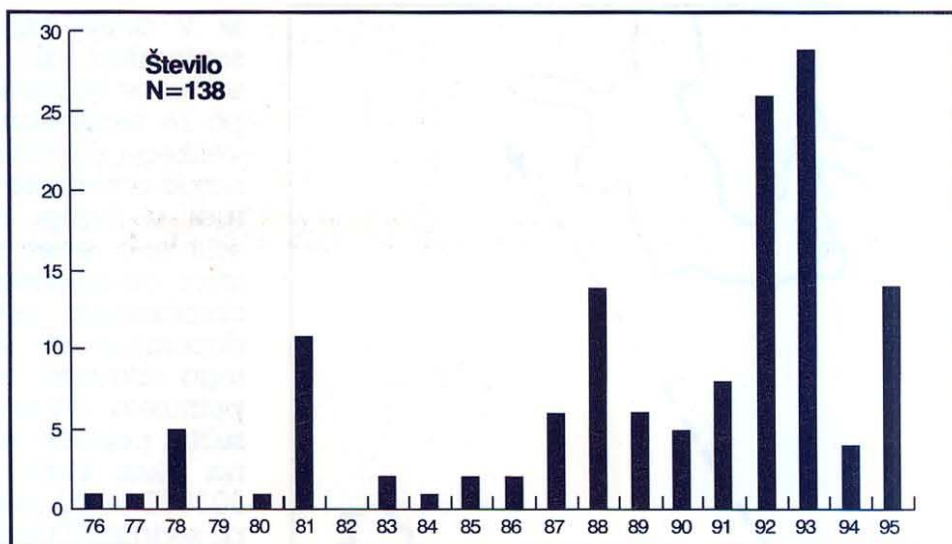

Slika 1: Veliki slavec *Luscinia luscinia* 24. 8. 1993 Parte na Ljubljanskem barju (D. Šere)

Fig. 1: Thrush Nightingale, on August 1993 24th *Luscinia luscinia* at Ljubljansko barje (D. Šere)

Slika 2: Število obročkanih velikih slavcev *Luscinia luscinia* v Sloveniji za obdobje 1976 - 1995

Fig. 2: Number of ringed Thrush Nightingales *Luscinia luscinia* in Slovenia during 1976 - 1995.

Evropi, kjer obročkajo ptice v večjem številu. Ravno zaradi tega je naša najdba pomemben prispevek k poznavanju selitvenih poti omenjene vrste (sl. 4).

Prikazana najdba velikega slavca v Rusiji dokazuje, da verjetno tudi drugi osebk izvirajo iz zahodnih predelov gnezditvene razširjenosti te vrste.

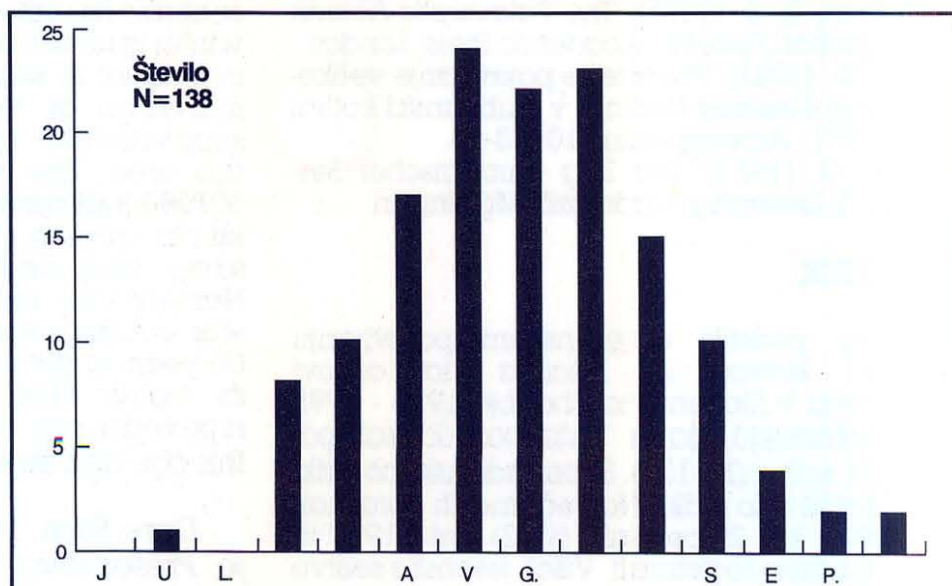
V zadnjih letih pa smo zabeležili tudi dve najdbi, ki dokazujeta, da se na selitvi pri nas obročkani osebk lahko v naslednjem ali kasnejšem letu spet ustavijo na istem kraju. Obe najdbi sta izredno zanimivi zaradi skoraj enakočasnega ponovnega ulova na istem kraju. Najdba A

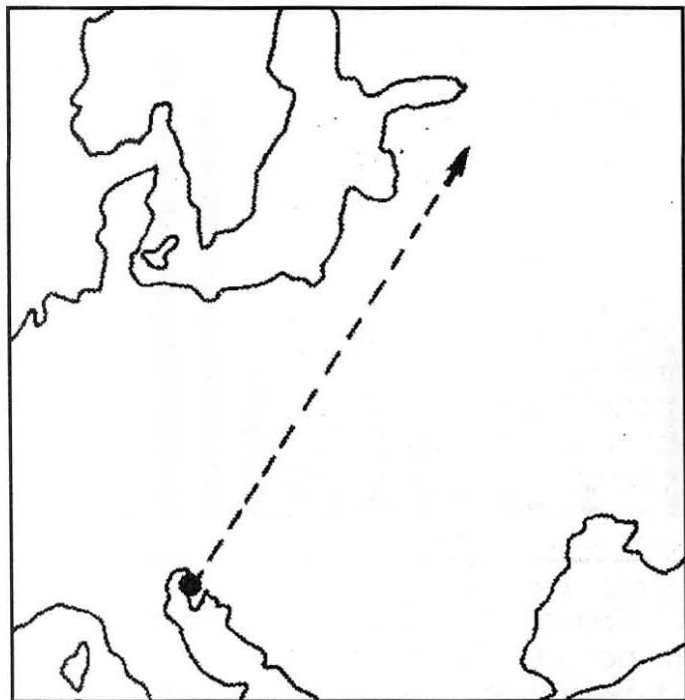
301080 pa ima še časovno oziroma starostno vrednost, saj je bil osebek 03.09.1988 kot prvoleten (1y-Euring koda 3). 03.09.1995, ko je bil vnovič ujet, pa je bil že v osmem (8) koledarskem letu življenja. Od dneva obročkanja do dneva najdbe je v tem primeru minilo natančno sedem (7) let. Najstarejša do sedaj znana starostna najdba velikega slavca na osnovi obročkanja je osem (8) let in enajst (11) mesecev (CRAMP 1988). Tako je bil pri nas obročkani veliki slavec že sedemkrat (7x) v prezimovališčih v jugovzhodni Afriki in je tako med selitvijo in vračanjem preletel najmanj 100.000 km.

LJUBLJANA	3	03. 09. 88	Črna vas, Ljubljansko barje, D.Šere
A 301080	v	03. 09. 95	Črna vas, Ljubljansko barje, S. Kos
LJUBLJANA	3	29. 08. 92	Vrhnika, D. Šere in B. Vidic
A 597900	v	31. 08. 93	Vrhnika, B. Lapanja

Slika 3: Jesenski prelet velikega slavca *Luscinia luscinia* v Sloveniji, prikazan na osnovi obročkanja

Fig. 3: Autumn passage by Thrush Nightingales *Luscinia luscinia* in Slovenia, presented on the basis of ringing.

Slika 4: Smer selitve v Sloveniji obročkanega velikega slavca *Luscinia luscinia*, kasneje najdenega v Rusiji

Fig. 4: Migration direction of a Thrush Nightingale *Luscinia luscinia* ringed in Slovenia and later on recovered in Russia.

ZAHVALA

Za vse te zbrane podatke o velikem slavcu v Sloveniji gre zahvala zunanjim sodelavcem - obročkovalcem Prirodoslovnega muzeja Slovenije, ki so s svojim znanjem pripomogli k novemu spoznanju o selitvi te vrste pri nas.

LITERATURA

CRAMP, S. & SIMMONS, K.E.L. (1988): The Birds of the Western Palearctic. Vol. V. Oxford: Oxford University Press.

MOREAU, E. R. (1972): The Palaearctic-African Bird Migration Systems. Academic Press. London.

SERE, D. (1981): Pogostejše pojavljanje velikega slavca *Luscinia luscinia* v Ljubljanski kotlini v letu 1981. *Acrocephalus* 10: 53-55.

ZINK, G. (1973): Der Zug europäischer Singvogel. 1. Lieferung. Radolfzell-Mggingen.

POVZETEK

Zbrani podatki o jesenskem pojavljanju velikega slavca *L. luscinia* na osnovi obročkanja v Sloveniji za obdobje 1976 - 1995 nam dokazujejo, da je vrsta postala kar pogosta na selitvi (N=138). Spomladanski podatki so za zdaj še zelo redki. Največ smo jih obročkali leta 1993 - kar 29 osebkov (sl. 2). Leta 1979 in 1982 ga nismo registrirali. Višek jesenske selitve

je v drugi polovici avgusta ali v začetku septembra (sl. 3). Prvi osebek na začetku selitve je bil obročkan že 26. julija (1995), zadnji pa 26. septembra (1976). Najdba obročkanega velikega slavca A 292286 v Rusiji je ena redkih najdb omenjene vrste ne samo pri nas, marveč tudi v Evropi (sl. 4) in potrjuje bolj redko selitveno smer proti prezimovališču kot tudi izvor omenjenega osebkov v Rusiji. Podatek o obročkanem osebkov v Sečoveljskih solinah dopolnjuje do sedaj znani seznam ptičev s tega območja. Najdbi A 579900 in A 301080 potrjujeta, da se nekateri veliki slavci lahko na selitvi pojavijo skoraj ob enakem času in celo na istem kraju. Veliki slavec z obročkom A 301080 je bil namreč ponovno ujet natančno po sedmih (7) letih na istem kraju. Tako je bil že v osmem (8) koledarskem letu življenja in je ena zelo redkih najdb te starosti in te vrste na osnovi obročkanja.

SUMMARY

The available data on autumn occurrence of the Thrush Nightingale *Luscinia luscinia* on the basis of ringing in Slovenia for the 1976 - 1995 period speak that this species has become fairly numerous in our country during its migration period (N = 138). Spring data, on the other hand, are for the time being still very scarce. The most successful year in this respect was 1993, when 29 individuals were ringed (Fig. 2). In 1979 and 1982 no data were made. The peak of their autumn migration is reached in the second half of August or in early September (Fig. 3). The first individual caught during their migration was ringed on July 26th (1995), the last one on September 26th (1976). The recovery of the ringed Thrush Nightingale A 292286 in Russia is one of the very rare recoveries of this species not only in our country but also in Europe as a whole (Fig. 4) and confirms its rather rare migration direction to its winter quarters and the origin of the mentioned individual in Russia. The datum on the ringed individual at the Sečovlje Salina has been supplemented by the existing list of birds of this area. The recoveries A 579900 and A 301080 indicative that some Thrush Nightingales can appear, during migration, at almost the same time and even in the same place. Namely, the individual numbered A 301080 was caught once again precisely after seven (7) years in the very same place. It was thus in its eighth (8th) calendar year of life and represents one of the very rare recoveries of this age and species on the basis of ringing.

Dare Šere, Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, SI-1000 LJUBLJANA